

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Tarkastus- lautakunnan arviointi- kertomus 2023

**Päijät-Hämeen
hyvinvointialue**

pajatha.fi

Sisällys

1.	Puheenjohtajan katsaus	4
2.	Tarkastuslautakunnan toiminta	5
2.1	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	5
2.2	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta	6
2.3	Arviointityö	7
2.4	Tilintarkastus	7
2.5	Sidonnaisuusilmoitusten valvonta	7
2.6	Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet	7
3.	Mikä on Päijät-Hämeen hyvinvointialue	8
4.	Hyvinvointialueen strategia	9
5.	Sitovien toiminnallisten tavoitteiden arviointi	10
5.1	Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus	12
5.2	Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana	14
5.3	Luottamuksen avulla rakennettu, sujuva yhteistyö kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa asukkaiden parhaaksi	15
5.4	Kestävän kehityksen edistäminen	16
6.	Sitovien taloudellisten tavoitteiden arviointi	17
7.	Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tavoitteet tytäryhtiölle	20
8.	Hyvinvointialueen talous ja sen haasteet	20
9.	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	22
10.	Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	28
11.	Tukipalvelut	30
12.	Henkilöstö	32
13.	Yhdyspintatyö	34
14.	Vaikuttamistoimielimet	36
15.	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	37
16.	Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	38
17.	Yhteenveto, johtopäätökset ja muut huomiot	39

1. Puheenjohtajan katsaus

Tarkastuslautakunta on aluevaltuuston alainen, aluehallituksesta ja muusta toimivasta johdosta riippumaton lakisääteinen toimielin, jonka tehtävistä on säädetty hyvinvointialuelain 125 §:ssä.

Päijät-Hämeen HVA:n hallintosäännön 81 §:ssä on myös määritelty tehtäviä tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunnan työn tärkein asiakirja on vuosittainen valtuustolle esiteltävä arviointikertomus.

Tarkastuslautakunta laati ja hyväksyi vuoden 2023 arviointisuunnitelman ja työohjelman 13.06.2023. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat vuosittaiset toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet sekä toiminta järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla.

1.1.2023 voimaan tulleen hyvinvointialue uudistuksen mukaan palvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille ja rahoituksesta vastaa pääosin valtio.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvat entiset hyvinvointiyhtymän kunnat paitsi Myrskylä ja Pukkila. Heinolan ja Sysmän osalta vastuut siirtyivät Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle.

Rahoitusvastuun siirryttyä kunnilta valtiolle, hyvinvointialueen saama rahoitus on yleiskatteellista ja tarveperusteista sekä valtionvarainministeriön voimakkaasti ohjaamaa.

Maamme kaikki hyvinvointialueet tekivät alijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2023, eikä alueemme ollut poikkeus. Päijät-Hämeen alijäämä on 45,6 miljoonaa euroa. Valtion rahoitus on Päijät-Hämeen hy-

vinvointialueelle noin 50 miljoonaa euroa alle maakunnan tarveperusteen.

Tulevina vuosina alijäämien kattaminen saattaa tuoda haasteita. Vuoden 2022 tilinpäätöksen puolen miljoonan euron alijäämä tulisi saada neuvoteltua pois alijäämien kattamisaikatauluja laadittaessa.

20 miljoonan euron pakollinen palkkaharmonisaatiovaraus on kirjattu pois pakollisista varauksista ja kirjattu muihin siirtosaamisiin kuntayhtymän aikaisilta jäsenkunnilta. Laskuja jäsenkunnille ei ole lähetetty. Tilinpäätöksessä on todettu, että Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän aikaiseen palkkaharmonisaatioon sisältyy riski entisten omistajakuntien maksuvelvoitteen riittauttamiseen.

Investointien osalta pelastusasemien ostoissa ei toimittu alueella tasapuolisesti eikä kokonaisturvallisuuden kannalta järkevästi, sillä Lahden palo- ja pelastusasemat jäivät markkinoilta vuokrattavaksi.

Valtuuston hyväksymät sitovat tavoitteet toteutuivat osittain. Merkittävä huolenaihe Päijät-Hämeessä on palvelujen piiriin pääsyn huononeminen verrattuna vuoteen 2022. Valtakunnallisessa tilastossa Päijät-Häme on heikoimpien hyvinvointialueiden joukossa. Alueella hoitoon pääsyssä on eroja, joillakin maakuntamme paikkakunnilla hoitoon pääsy on tyydyttävällä tasolla.

Tavoite "Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana" vaatii paljon työantajalta, jotta tavoite toteutuu.

Lopuksi kiitos arviointikohteiden edustajille hyvästä ja avoimesta yhteistyöstä, kiitos lautakunnan jäsenille rakentavasta yhteistyöstä arviointikertomuksen laadinnassa ja erityinen kiitos Kirsi Sovalle sihteerille ja valmistelutehtävästä.

Heimo Riutta

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

2.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Aluevaltuusto nimesi 7.3.2022 § 5 tarkastuslautakunnan toimikaudeksi vuosille 2022–2025. Aluevaltuusto valitsi tarkastuslautakuntaan toimikautensa ajaksi 13 jäsentä ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen se-

kä valitsi yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Kaupunginvaltuuston päätöksen jälkeen tarkastuslautakunnan kokoonpanossa on vuonna 2023 tapahtunut seuraavia muutoksia.

Tuija Saloranta erosi tarkastuslautakunnan jäsenen tehtävästä ja aluevaltuusto valitsi 6.11.2023 § 47 Pirjo Tiiran uudeksi jäseneksi tarkastuslautakuntaan.

Jäsen	Varajäsen
Heimo Riutta, puheenjohtaja	Reijo Savurinne
Fuat Wafin, varapuheenjohtaja	Jari Oivo
Terttu Pohjolainen	Teresa Rautapää
Jarmo Keskevaari	Juha Aalto
Pasi Karjalainen	Kimmo Huvinen
Mira Vilkmán	Maria Mäkynen
Sari Kolsi	Sanni-Maria Tiihonen
Satu Jaatinen	Tarja Anttonen
Saija Granlund	Maarit Tuomi
Tuomas Sorsa	Harri Salonen
Seppo Korhonen	Marja Kaitainen
Oskari Päätaalo	Sallamaari Simpanen
Pirjo Tiira	Tommi Penttilä

Kuva 1: Tarkastuslautakunta 2022–2025. Kuvassa takana vasemmalta oikealle: Satu Jaatinen, Pasi Karjalainen, Oskari Päätaalo, Juha Aalto (varajäsen), Seppo Korhonen ja Tuomas Sorsa. Kuvassa eturivissä vasemmalta oikealle: Pirjo Tiira, Terttu Pohjolainen, Fuat Wafin, Heimo Riutta, Mira Vilkmán, Sari Kolsi ja Saija Granlund. Kuvasta puuttuu Jarmo Keskevaari.

2.2 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunta on suoraan aluevaltuuston alainen lakisääteinen toimielin, jonka tehtävistä on säädetty hyvinvointialueesta annetun lain 125 §:ssä seuraavasti:

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyyttä talouden tasapainotuksen kannalta;
- 4) huolehtia hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi;
- 6) valmistella aluehallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Aluehallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi hyvinvointialueen hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa aluevaltuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset.

Arviointikertomus käsitellään aluevaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa aluevaltuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Aluehallitus antaa aluevaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Sen lisäksi, mitä hyvinvointialuelain 125 §:ssä säädetään, Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hallintosäännön 81 §:ssä on määritelty tarkastuslautakunnalle tehtäviä. Tarkastuslautakunta

1. hyväksyy tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelman;
2. seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tilintarkastajan tehtävien suorittamista sekä tekee tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
3. huolehtii, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastuksen edellyttämässä laajuudessa;
4. tekee aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen, sekä Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävien yhteensovittamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla;
5. vastaa tiedottamisesta.

Tarkastuslautakunta tiedottaa ja raportoi tehtäviinsä liittyvistä asioista ensisijaisesti aluevaltuustolle. Muu tiedottaminen tapahtuu tarkastuslautakunnan päättämällä tavalla. Tiedotuksessa noudatetaan soveltuvin osin aluehallituksen hyväksymiä yleisiä ohjeita tiedottamisen periaatteista.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain aluevaltuustolle annettavassa arviointikertomuksessa.

Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa aluevaltuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana aluevaltuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

2.3 Arviointityö

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida vuosittain, ovatko aluevaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Aluevaltuusto asetti vuodelle 2023 toiminnallisia tavoitteita 12 kpl. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyi kokouksessaan 19.12.2022 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarvion.

Toimintansa tueksi tarkastuslautakunta laati ja hyväksyi vuoden 2023 arviointisuunnitelman ja työohjelman 13.6.2023 § 29. Vuoden 2023 arvioinnin kohteiksi valittiin toimialoista terveys- ja sairaanhoidon palvelut, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus sekä tukipalvelut. Lisäksi arvioinninkohteena on ollut vuoden 2023 talousarvio ja sen toteutuminen, hyvinvointialueen rahoitus, tilinpäätös ja hyvinvointialueen strategia.

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi perehtynyt vuoden 2023 talousarvioon, vuoden 2023 tilinpäätökseen, henkilöstökertomukseen, strategiaan ja henkilöstöohjelmaan.

Tarkastuslautakunnan arviointityö sisälsi 13 kokousta vuonna 2023 ja kahdeksan kokousta vuonna 2024. Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut arviointia varten seuraavia henkilöitä:

- hyvinvointialuejohtaja Petri Virolainen
- talousjohtaja Antti Niemi
- tietohallintojohtaja Teemu Mäkelä
- aluehallituksen puheenjohtaja Kristiina Hämäläinen
- henkilöstöjohtaja Erja Saari
- toimialajohtaja Mika Forsberg
- johtaja Ismo Rautiainen
- toimialajohtaja Tuomo Nieminen
- hallintoylilääkäri Petteri Jyrkinen
- toimialajohtaja Jukka Santala
- toimitilajohtaja Johanna Aitamurto
- talouspäälikkö Paula Ryynänen
- toimialajohtaja Anu Olkkonen-Nikula
- hallintojohtaja Sari Lahti
- asukasosallisuuskoordinaattori Heidi Snellman
- vammaisneuvoston puheenjohtaja Mikko Virtanen
- vanhusneuvoston puheenjohtaja Inga-Maija Hyppölä
- johtaja Minna Veistilä
- asiakasosallisuuskoordinaattori Heidi Snellman
- nuorisovaltuuston puheenjohtaja Ronja Lind
- vammaisneuvoston puheenjohtaja Mikko Virtanen
- vanhusneuvoston puheenjohtaja Inga-Maija Hyppölä
- pääluottamusmies JHL Tiina Miso
- pääluottamusmies Jyty Ann-Mari Lahtinen
- pääluottamusmies Super Tarja Aatonen
- pääluottamusmies Juko Linda Sydänmäki
- pääluottamusmies Tehy Kati Keränen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut JHT, HT Kirsi Sova KPMG Oy Ab:sta. Tarkastuslautakunnan arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain aluevaltuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa.

2.4 Tilintarkastus

Aluevaltuusto päätti valita Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tilintarkastajaksi KPMG Oy Ab:n 13.6.2022 § 41 tilivuosille 2022–2024. Sopimusta voidaan jatkaa varsinaisen sopimuskauden jälkeen 1 lisävuoden optiolla. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Jorma Nurkkala.

2.5 Sidonnaisuusilmoitusten valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on hyvinvointialueesta annetun lain mukaan valvoa, että 89 §:ssä säädettyä velvollisuutta ilmoittaa sidonnaisuuksista noudatetaan, ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi. Hyvinvointialueen luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johdotehtävistään ja luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee aluehallituksen jäseniä, aluevaltuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, hyvinvointialuejohtajaa sekä aluehallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös viivytyksettä ilmoitettava sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Tarkastuslautakunta on hyvinvointialuelain mukaisesti valvonut sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattanut ilmoitukset aluevaltuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunta suosittelee, että ilmoitusvelvolliset ilmoittavat säännöllisesti sidonnaisuuksia koskevista muutoksista hyvinvointialueen sidonnaisuusrekisteriin.

2.6 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat ilmoittaneet jääviytensä lautakunnalle. Nämä on otettu huomioon arviointikertomuksen laadinnassa.

3. Mikä on Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Maantieteellisesti hyvinvointialueen järjestämisvastuun piiriin kuuluu 10 kuntaa, jotka ovat Lahti, Hollola, Heinola, Orimattila, Asikkala, Iitti, Kärkölä, Sysmä, Padasjoki ja Hartola. Entisen Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän toiminta-alueelta Myrskylän ja Pukilan palvelujen järjestämisvastuu siirtyi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Heinolan ja Sysmän osalta vastuu taas siirtyi hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueen asukasmäärä 31.12.2023 oli 204 495.

Hyvinvointialueuudistuksen merkittävimmät 1.1.2023 voimaan tulleet muutokset liittyivät palvelujen järjestämisen vastuun siirtymiseen kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille ja hyvinvointialueen rahoitukseen, joka tulee pääosin valtiolta.

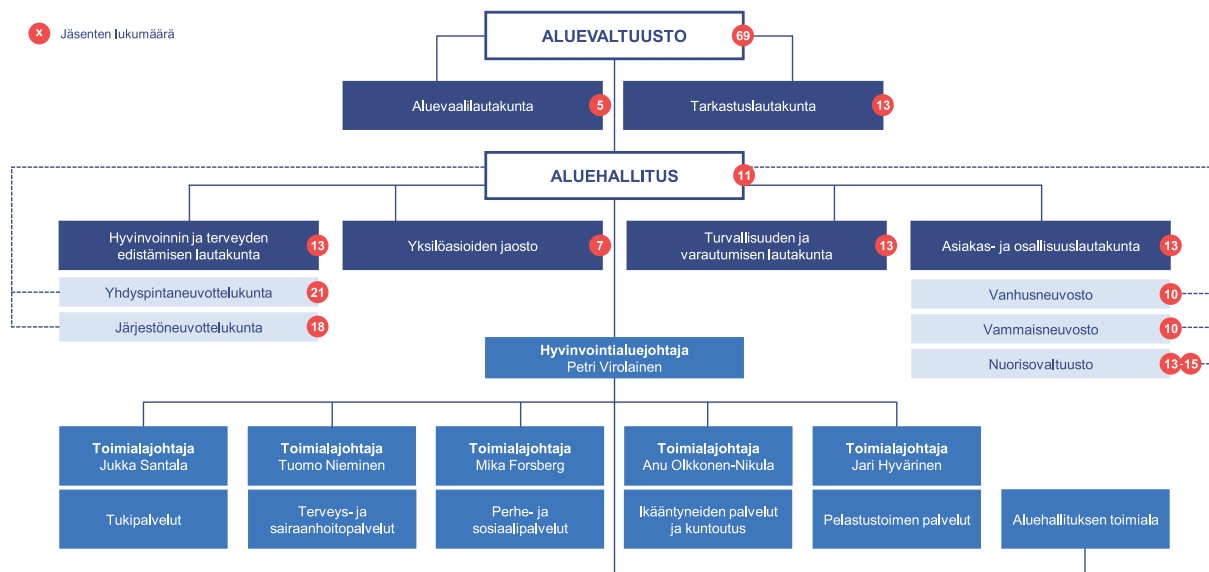
Päijät-Hämeen hyvinvointialueen organisaation toiminta jakautuu kuuteen toimialaan: aluehallituksen toimiala, terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimiala, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus -toimiala, perhe- ja sosiaalipalveluiden toimiala, pelastustoimen toimiala sekä tukipalveluiden toimiala.

Hyvinvointialueen 10 kunnasta alle kymmenen tuhannen asukkaan kuntia on kuusi. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Päijät-Hämeen väestömäärä vähenee vuoteen 2040 mennessä. Suhteellisesti eniten väestömäärä vähenee Heinolassa, Hartolassa, Padasjoella ja Sysmässä. Väestömäärän vähentyessä alueen väestörakenne muuttuu merkittävästi. Lasten, nuorten ja työikäisten väestö vähenee

Samalla kun ikääntyneiden määrä kasvaa. Tämä heikentää entisestään alueen huoltosuhdetta. Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Tilastokeskuksen vuonna 2021 tehdyn ennusteen mukaan huoltosuhde on Päijät-Hämeessä 81,4. Manner-Suomen vastaava luku on 67,2.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Kuva 2: Päijät-Hämeen hyvinvointialueen organisaatio

4. Hyvinvointialueen strategia

Hyvinvointialuelain 41 §:n mukaan hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen tehtävälalla;
- 2) palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset;
- 3) hyvinvointialueen tehtäviä koskeissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Hyvinvointialueen strategian tulee perustua arvioon hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Strategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Hyvinvointialuestrategian ottamisesta huomioon hyvinvointialueen talousarvion ja -suunnitelman laatimissa

ssa säädetään 115 §:ssä. Strategia tarkistetaan vähintään kerran aluevaltuuston toimikaudessa.

Hyvinvointialueen strategiaa täydentää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia, pelastustoimen palvelutasopäätös sekä hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma.

Aluevaltuusto on hyväksynyt 13.6.2022 § 37 hyvinvointialuestrategian. Strategian laadinnassa on hyvinvointialueen missioksi päätetty: "tuemme päijät-hämäläisten hyvinvointia ja järjestämme laadukkaita palvelut vastuullisesti ja joustavasti".

Hyvinvointialueen toiminnan visio on: "Hyvinvoivat asukkaat turvallisessa, elinvoimaisessa ja uudistuvassa Päijät-Hämeessä".

Strategia toimeenpannaan kolmen päätavoitteen kautta. Ne kertovat, mitkä asiat ovat strategia-kaudella tärkeimpiä ja miten kuljemme kohti asetettua visiota. Kullekin päätavoitteelle on tunnistettu kriittinen toiminnallinen edellytys, jonka kautta päätavoite voidaan saavuttaa. Strategisiksi tavoitteiksi on asetettu:

1. Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus
2. Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana
3. Luottamuksen avulla rakennettu, sujuva yhteistyö alueen kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa – asukkaiden parhaaksi

Strategisista tavoitteista on johdettu aluevaltuustoon nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita, joiden toteutumista on arvioitu kohdassa 5.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialueen strategia on erittäin kunnianhimoinen nykyisessä hyvinvointialueen taloudellisessa tilanteessa.
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että strategisten tavoitteiden seuranta tulee tehdä säännöllisesti ja siitä tulee raportoida aluehallitukselle ja aluevaltuustolle.

5. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Aluevaltuusto asetti tilikaudelle 2023 hyvinvointi-aluestrategiasta johdetuille kolmelle päätavoitteille yhteensä yhdeksän tavoitetta. Nämä päätavoitteet kertovat mitkä asiat ovat strategiakauden tärkeimpiä, ja miten kaudella kuljetaan kohti asetettua visiota. Strategiassa on tunnistettu kullekin päätavoitteelle kriittinen toiminnallinen edellytys.

- Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus
- Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana
- Luottamuksen avulla rakennettu sujuva yhteistyö kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa, asukkaiden parhaaksi

Lisäksi aluevaltuusto oli asettanut kolme tavoitetta kestävän kehityksen edistämiseksi. Vuoden 2023 talousarviossa oli yhteensä 12 aluevaltuuston hyväksymää sitovaa toiminnallista tavoitetta, joille oli asetettu yhteensä 45 mittaria. Tarkastuslautakunta on arvioinut kohdissa 5.1, 5.2, 5.3, ja 5.4 talousarviossa asetettujen mittareiden toteutumia.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan asetetuista tavoitteista toteutui ainoastaan kuusi. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaikille tavoitteille asetetuista mittareiden arvoista 18 eli 40 prosenttia toteutui, 18 eli 40 prosenttia ei toteutunut ja 4 eli 9 prosenttia toteutui osittain. Vuodelle 2023 asetettujen viiden mittarin arvot eli 11 prosentin osalta mittaria ei ole voitu mitata.

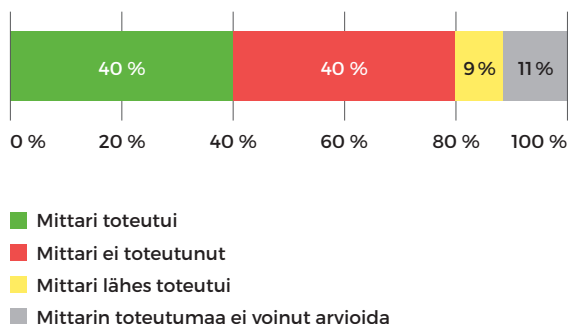
Tilinpäätöksessä oli arvioitu 20 mittarin arvo toteutuneeksi (44 %), mikä on kaksi enemmän kuin tarkastuslautakunnan arvio. Tilinpäätöksessä oli arvioitu, että yhdeksän mittarin arvo ei toteutunut (20 %), mikä on yhdeksän vähemmän kuin tarkastuslautakunnan arvio. Eroa tilinpäätöksen ja tarkastuslautakunnan arvion välille syntyi siitä, että tilinpäätöksessä oli arvioitu mittareiden arvojen toteutuneen osittain, vaikka nämä eivät olleet toteutuneet tavoitteen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta arvioi, että seuraavat mittarien arvot eivät toteutuneet:

- Avosairaanhoito, kiireetön hoito kohtuajassa, 7 vrk,
- psykiatrian yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 %,
- nuorisopsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %,
- lastenpsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %,
- Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–20 vuotiaiden osuus % vastaavan ikäisestä väestöstä,
- Perhehoidon osuus kaikista hoitovuorokausista lastensuojelussa x %
- Ympäristöohjelma auditoitu vuoden 2023 aikana
- Sertifikaatti saavutettu
- Ympäristö-ohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti

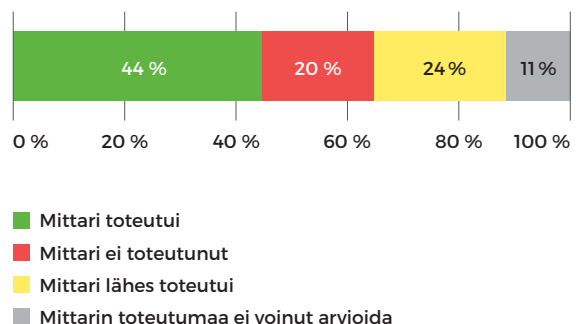
Tarkastuslautakunta on arvioinnissaan käsitellyt tavoitteelle ”ympäristöohjelman toteuttaminen suunnitelmallisesti” asetettuja kolmea mittaria erillisinä mittareina. Tilinpäätöksessä mittarit ja niiden toteutumien on yhdistetty.

Tarkastuslautakunnan arvio

Kuvio 1. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden mittareiden arvojen toteutuminen. Tarkastuslautakunnan arvio.

Hyvinvointialueen arvio

Kuvio 2. Sitovien toiminnallisten tavoitteiden mittareiden toteutuminen. Hyvinvointialueen arvio.

Aluevaltuuston hyväksymistä sitovista toiminnallisista tavoitteista toteutui ainoastaan seuraavat tavoitteet ja tavoitteille asetetut mittarit, joita oli 12 kappaletta:

- Pelastuslaitoksen toimintavalmius on vähintään palvelutasopäätöksen mukainen ja pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti.
- Palvelujen järjestämistapojen valinnat perustuvat tuotantotapojen analysointiin. Tuotantotapa-analyysi tehdään strategisista palvelukokonaisuuksista ja niistä palveluista, joissa tuotantotapojen systemaattinen arviointi on tarpeellista.
- Mekanismi kunta-, yritys- ja yhdistysyhteistyöhön on suunniteltu (kuntatapaamiset, koulutus, lautakunnat ym.).
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, osallisuutta ja yhdyspintatyötä tukevat rakenteet ja kumppanuudet.

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä osallisuuden vahvistamista suunnitellaan, toteutetaan, johdetaan tiedolla ja seurataan hyvinvointialueen toimialoilla ja alueellisessa yhteistyössä.
- Kestävän kehityksen osaamisen kasvattaminen hyvinvointialueella.

Toteutumatta jäivät seuraavat tavoitteet:

- Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee.
- Palveluiden järjestämistavat vastaavat todettuun palvelutarpeeseen.
- Palvelut on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
- Henkilöstöohjelman toimeenpanosuunnitelma laadittu, hyväksytty ja toimeenpanossa.
- Ympäristöohjelman toteuttaminen suunnitelmallisesti.
- Kestävän kehityksen raportoinnin kehittäminen.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että aluevaltuuston terveys- ja sairaanhoitopalveluille asettaman tavoitteen ”Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee” mittareiden arvojen toteutumien osalta on tapahtunut olennaista heikentymistä verrattuna PHHYKY:n vuoden 2022 mittareiden arvoihin.
- Tarkastuslautakunta toteaa, että palvelujen piiriin pääsy on huonontunut merkittävästi verrattuna vuoteen 2022. Tarkastuslautakunta on huolissaan tilanteesta ja palvelujen saatavuudesta. Tarkastuslautakunta kysyy, mitä keinoja hyvinvointialueella on parantaa palvelujen saatavuutta?
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että tavoitteen ja sen mittareiden asettamiseen sekä esittämistapaan kiinnitetään jatkossa huomiota.
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että ylimenokauden jälkeen tavoitteet on saatava mitattaviksi.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että talousarviossa on asetettu tavoitteita, joita ei ole mitattu. Tarkastuslautakunta kysyy, miksi on asetettu tavoitteita, mutta niitä ei ole mitattu 2023?
- Aluevaltuusto ei ole käsitellyt eikä hyväksynyt sitovien tavoitteiden poikkeamia. Tarkastuslautakunta suosittaa, että aluevaltuustolle viedään hyväksyttäväksi talousarviossa asetettujen sitovien toiminnallisten tavoitteiden poikkeamat.

5.1 Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio	
Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee (Terveys- ja sairaanhoito-palvelut)	Avosairaanhoido, kiireetön hoito kohtuujassa, 7 vrk.	100 %	68 %	Tavoitetta ei ole saavutettu ja toteutuma on jäänyt merkittävästi alle tavoitetason.	
	Suun terveydenhuolto, kiireetön hoito kohtuujassa, 14 vrk	100 %	53 %	Tavoitetta ei ole saavutettu ja toteutuma on jäänyt merkittävästi alle tavoitetason.	
	Erikoissairaanhoido, hoidonvarauksesta hoitoon 90 päivässä, osuus hoidetuista vähintään 85 %	85 %	37 %	Tavoitetta ei ole saavutettu ja toteutuma on jäänyt merkittävästi alle tavoitetason.	
	Erikoissairaanhoido, yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 %	0 %	18 %	Tavoitetta ei ole saavutettu. Tarkastuslautakunta toteaa, että kyseessä ei ole lainmukainen tilanne.	
Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee (Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus)	Palvelutarpeen arviointi 7 arkipäivän kuluessa		5,7	Tavoite on saavutettu.	
	Palvelujen saatavuus vireille-panosta palveluun pääsyyn 3 kk kuluessa, ympärivuorokautinen palveluasuminen		25	Tavoite on saavutettu.	
	Terveystieteiden lakisääteiset hoitopäätyöt toteutuvat	kyllä/ei	ei	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
Palvelujen saatavuus paranee, odotusaika lyhenee (Perhe- ja sosiaalipalvelut)	Toimeentulotuen käsittely 7 vrk aikana	100 %	99,5 %	Tavoite saavutettiin lähes täysin.	
	Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely x % 7 vrk aikana	100 %	90,3 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Lapsiperhepalvelujen palvelutarpeen arviointien valmistuminen x % 3kk aikana	100 %	63,7 %	Tavoitetta ei ole saavutettu ja toteutuma on jäänyt merkittävästi alle tavoitetason.	
	Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely x % 7 vrk aikana	100 %	-	Tavoitetta ei ole voinut mitata 2023.	
	Palvelutarpeen arviointien valmistuminen vammaispalveluissa 100 % 3kk aikana	100 %	-	Tavoitetta ei ole voinut mitata 2023.	
	Palvelutarpeen arviointien valmistuminen työikäisten palveluissa 100 % 3kk aikana	100 %	-	Tavoitetta ei ole voinut mitata 2023.	
	Opiskeluhoitoon kuraattorin tai psykologin kanssa keskustelu 7 työpäivän aikana	100 %	94,9 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Psykiatrian yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 %		3,1 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Nuorisopsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %		3,1 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Lastenpsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %		4,2 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
Pelastuslaitoksen toimintavalmius on vähintään palvelutasopäätöksen mukainen ja pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti.	I-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla x ajan kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	79,0 %	Tavoite on saavutettu.	
	II-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla x ajan kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	85,0 %	Tavoite on saavutettu.	
	III-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla x ajan kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	99,0 %	Tavoite on saavutettu.	

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio	
Palveluiden järjestämistavat vastaavat todettuun palvelutarpeeseen.	Avosairaanhoidon digiklinikka-käynnit suhteessa avosairaanhoidon fyysisiin käynteihin vähintään x %	> 13 %	13,0 %	Tavoite on saavutettu.	
Palvelut on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.	Erikoissairaanhoidon kiireettömien lähetteiden määrä ei kasva	Kiireettömien lähetteiden määrä ei kasva	7,0 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit	Kotona asuvien osuus vähintään 94 %	94,4 %	Tavoite on saavutettu.	
		Säännöllisen kotihoidon kattavuus enintään 10 %	9,0 %	Tavoite on saavutettu.	
		Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus enintään 6 %	5,6 %	Tavoite on saavutettu.	
		Omaishoidon tuen kattavuus vähintään 2,2 %	2,0 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus % vastaavan ikäisestä väestöstä	< 1,6 %	1,8 %	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Perhehoidon osuus kaikista hoito-vuorokausista lastensuojelussa x %	48 %	47,3 %	Tavoite on lähes saavutettu.	
Palvelujen järjestämistapojen valinnat perustuvat tuotantotapojen analysointiin. Tuotantotapa-analyysi tehdään strategisista palvelukokonaisuuksista ja niistä palveluista, joissa tuotantotapojen systemaattinen arviointi on tarpeellista.	Toteutuneet tuotantotapa-analyysit toimialoittain ja tuotantotapa-analyysityökalun toimivuuden arviointi	Tuotantotapa-analyysi käytössä kaikilla substanssitoimialoilla/ Tuotantotapa-analyysi käytössä osassa substanssitoimialoja/ Tuotantotapa-analyysi ei käytössä substanssitoimialoilla	100,0 %	Tavoite on toteutunut.	

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, että psykiatrian palvelujen saatavuus ei ole toteutunut. Tarkastuslautakunta suosittaa, että palvelujen saatavuuteen panostetaan. Tarkastuslautakunta ehdottaa selvittävän, voisiko palveluita laajentaa käyttämällä digipalveluita 24/7 ja hyödyntää myös kolmannen sektorin palveluita.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että omaishoidon tuen kattavuus on matala. Tarkastuslautakunta kysyy, mikä on yhden omaishoidetun kustannus, verrattuna siihen, jos henkilö olisi julkisten palvelujen piirissä ja olisiko kriteerejä helpottamalla mahdollista saada säästöjä. Tarkastuslautakunta suosittaa, että omaishoidon tuen mahdollisuutta lisätään.
- Tavoitteelle "Palveluiden järjestämistavat vastaavat todettuun palvelutarpeeseen" on asetettu mittari: "Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus < 1,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä". Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka paljon on vastaavan ikäistä väestöä ja mikä on kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten hoitokustannus 2023?

5.2 Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio	
Henkilöstöohjelman toimeenpano-suunnitelma laadittu, hyväksytty ja toimeenpanossa.	Suunnitelma laadittu Suunnitelma hyväksytty Toimeenpano käynnissä	kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on toteutunut.	
	Pitovoima, NPS mittarointi	suositelu > 70 % henkilöstöstä	-	Tavoitetta ei ole voitu mitata 2023.	
	Säännölliset työtyytyväisyyskyselyt	työtyytyväisyys > 7	-	Tavoitetta ei ole voitu mitata 2023.	
	Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus	< 7 %	7,20 %	Tavoite on lähes saavutettu.	
	Sairauspoissaolopäivien lukumäärä/henkilötyövuosi	< 20 kalenteripäivää	20,7	Tavoite on lähes saavutettu. Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitetaso on melko korkea.	

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että ainoastaan yksi mittari on toteutunut.
- Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että talousarviossa on asetettu tavoitteita, joita ei ole mitattu 2023.
- Tarkastuslautakunta kysyy, miksi NPS mittaria ei kilpailutettu vuonna 2022, jotta se olisi voitu ottaa käyttöön vuonna 2023.
- Tarkastuslautakunta kysyy, miksi työtyytyväisyyttä ei ole mitattu lainkaan vuonna 2023, kuten ei myöskään 2022. Tarkastuslautakunta suosittaa, että työtyytyväisyyttä mitataan jatkossa vuosittain.
- Tarkastuslautakunta suosittaa lähtökyselyiden tekemistä systemaattisesti.

5.3 Luottamuksen avulla rakennettu, sujuva yhteistyö kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa asukkaiden parhaaksi

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio	
Mekanismi kunta-, yritys ja yhdistysyhteistyöhön on suunniteltu (kuntatapaamiset, koulutus, lautakunnat ym.)	Rakenteet ja mallit olemassa ja kuvattu	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, osallisuutta ja yhdyspintatyötä tukevat rakenteet ja kumppanuudet	Strategiset yhteistyösopimukset laadittu ja yhteistyörakenteet luotu	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	
	Neuvottelukuntien sekä keskeisten teemakohtaisten yhdyspintaverkoston tavoitteet asetettu ja vastuutahot nimetty	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	
	Vaikuttamistoimielinten toiminta käynnistetty	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä osallisuuden vahvistamista suunnitellaan, toteutetaan, johdetaan tiedolla ja seurataan hyvinvointialueen toimialoilla ja alueellisessa yhteistyössä.	Hyte-standardit luotu ja hyväksytty	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	
	Alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosi-raportointi tehty ja osallisuusohjelman toteutus käynnistetty	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta kysyy, onko kunnille tehty kyselyä, miten yhteistyö on kuntien näkökulmasta sujunut?
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että hyvinvointialue tekee kyselyn kunnille ja yhteisöille yhteistyön onnistumisesta siten, että tulokset esitetään myös aluevaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle.

5.4 Kestävän kehityksen edistäminen

Tavoitteen nimi	Mittari	Tavoitearvo	Toteuma	Lautakunnan arvio	
Ympäristöohjelman toteuttaminen suunnitelmallisesti	Ympäristöohjelma auditoitu vuoden 2023 aikana	Kyllä / ei	Ei	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Sertifikaatti saavutettu	Kyllä / ei	Ei	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
	Ympäristö-ohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	Kyllä / ei	Ei	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
Kestävän kehityksen raportoinnin kehittäminen	Kestävän kehityksen raportointi määritelty ja käytössä	Kyllä / ei	Ei	Tavoitetta ei ole saavutettu.	
Kestävän kehityksen osaamisen kasvattaminen hyvinvointialueella	Nimetty "kestävän ja ympäristöystävällisen palvelutuotannon" tukihenkilöt tulosityksiköihin	Kyllä / ei	Kyllä	Tavoite on saavutettu.	

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kestävälle kehitykselle asetetaan tavoitteita. Tarkastuslautakunta suosittaa, että tavoitteet asetetaan jatkossa siten, että ne ovat konkreettisia ja mitattavia ja niissä on myös vaikuttavuuden näkökulma huomioitu. Tavoitteiden kehittymistä tulee voida seurata jatkossa.
- Tarkastuslautakunta pyytää selvityksen siitä, miksi tavoitteita ei ole saavutettu.

6. Sitovien taloudellisten tavoitteiden arviointi

Aluevaltuusto on hyväksynyt vuoden 2023 talousarviossa hyvinvointialueen käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan ja investointiosan sekä rahoitusosan sitovat taloudelliset tavoitteet. Vuoden 2023 talousarvion käyttötalousosassa oli toimialoille asetettu yhteensä 12 sitovaa tavoitetta, joista kuusi oli sitovia määrärahatavoitteita ja kuusi oli sitovia tuloarviotavoitteita. Tavoitteista toteutui 9 eli 75 prosenttia toteutui joko talousarvion mukaisena tai talousarviota paremmin.

Käyttötalousosan sitovat tavoitteet ovat toimi-

alueiden määrärahat ja tuloarviot (bruttositovuus). Tavoitteet on asetettu kaikille toimialoille. Sitova määrärahatavoite jäi saavuttamatta käyttötalousosassa terveys- ja sairaanhoitopalvelujen (poikkeama 0,6 milj. euroa), perhe- ja sosiaalipalvelujen (poikkeama 5,6 milj. euroa) sekä pelastustoimen palvelujen (poikkeama 0,5 milj. euroa) toimialueilla. Aluevaltuusto ei ole myöntänyt arviointihetkellä edellä mainituille toimialoille ylitysoikeuksia. Sitovat määrärahatavoitteet ovat toteutuneet kaikilla muilla toimialoilla. Sitovat tuloarviotavoitteet on saavutettu kaikilla toimialoilla.

Alla olevassa taulukossa on esitetty vuoden 2023 talousarvio, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumat toimialoittain.

		MÄÄRÄRAHAT					TULOARVIOT				
Talousarvio määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto (1000 €)	SIT. I)	Talousarvio	TA-muutokset	TA+M	Toteuma	Poikkeama	Talousarvio	TA-muutokset	TA+M	Toteuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Aluehallituksen toimiala	B	16 274	506	16 780	16 285	-495	1 238	-985	253	400	147
Terveys ja sairaanhoitopalvelut	B	325 694	26 619	352 313	352 942	629	42 448	1 582	44 030	45 009	979
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	B	242 514	18 536	261 051	260 615	-436	44 712	8 509	53 221	53 224	3
Perhe- ja sosiaalipalvelut	B	215 699	7 509	223 208	228 810	5 601	20 866	34	20 900	22 055	1 155
Pelastustoimen palvelut	B	21 317	-149	21 168	21 651	483	534	-230	304	393	89
Tukipalvelut	B	126 257	23 947	150 204	149 254	-950	13 402	6 542	19 944	20 318	374
Käyttötalousosa		947 756	76 968	1 024 724	1 029 556	4 832	123 200	15 452	138 652	141 400	2 747

Tuloslaskelmaosan sitoviksi tavoitteiksi oli asetettu valtion rahoitus sekä rahoitustuotot ja -kulut yhteensä.

Valtion rahoituksen alkuperäinen talousarvio tavoite oli 834,6 milj. euroa. Aluevaltuusto päätti talousarvion muutoksesta 27,4 milj. euroa 18.12.2023. Valtion rahoituksen muutettu talousarvio oli 861,9 milj. euroa. Toteutuma oli 861,3 milj. euroa eli 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi.

Rahoitustuottojen ja -kulujen toteutuma alitti muutetun talousarvion, joka oli 1,5 milj. euroa. Toteutuma oli 1,2 milj. euroa, joka oli 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

Investointiosassa oli yhteensä 5 sitovaa määräraha-tavoitetta (bruttositovuus), jotka kaikki toteutuivat.

Hyvinvointialue teki vuonna 2023 investointeja 58,8 milj. eurolla. Tämä on 93 prosenttia käytettävissä olleista investointimäärärahoista. Talousarviossa investointeihin oli käytettävissä 63,0 milj. euroa. Suurimpia investointikohteita olivat rakennukset yhteensä 48 milj. euroa, joista rakennusvaiheen 8 (PHKS) toteutuma oli 18,2 milj. euroa ja ostetut palo- ja pelastusasemat ja öljyntorjuntavarastot yhteensä 30,0 milj. euroa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty investointiosan tavoitteiden toteutuminen.

INVESTOINTIOSA						
Hankintamenot ja uudisrakentaminen, SOTE	B	26 955	-6 805	20 150	18 229	-1 921
Hankintamenot ja uudisrakentaminen, PELA	B	26 067	3 995	30 061	30 017	-45
Perusparantamishankkeet	B	6 755	-1 040	5 715	4 832	-883
Muut investointimenot	B	7 270	-1 180	6 090	5 211	-879
Tietojärjestelmähankkeet		2 260	-160	2 100	2 020	-80
Sairaalalaitteet ja -kalusto		3 990	-690	3 300	2 563	-737
Muut laitteet ja kalusto		1 020	-330	690	629	-61
Osakkeet	B	1 000	0	1 000	473	-527
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot						
Investointiosa		68 047	-5 030	63 016	58 763	-4 253

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialue on toteuttanut investoinnit alittaen varatut määrärahat.

Rahoitusosassa sitoviksi tavoitteiksi oli asetettu pitkäaikaisten lainojen lisäys ja pitkäaikaisten lainojen vähennys. Talousarviossa oli asetettu tavoitteeksi pitkäaikaisten lainojen lisäys 199 milj. euroa. Talousarviotavoitetta pienennettiin 58 milj. eurolla. Muutettu talousarvio 141 milj. euroa toteutui. Pitkäaikaiset lainat lisääntyivät tämän verran. Pitkäaikaisten lainojen vähennystä koskeva tavoite toteutui verrattuna muutettuun talousarvioon. Pitkäaikaisia lainoja vähennettiin 7,6 milj. euroa.

Valtioneuvosto päättää vuosittain hyvinvointialueen seuraavan vuoden lainanottovaltuuden eli

valtuuden nostaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi (pitkäaikaisen lainan nostoksi katsotaan myös monivuotiset investoinnin kaltaiset sopimukset). Hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuonna 2023 oli 219,4 miljoonaa euroa. Tilinpäätöksessä on todettu, että investointien rahoittamiseen käytetyt pitkäaikaiset lainat kasvoivat tilikaudella 128,9 miljoonaa euroa. Lainaottovaltuutta jäi käyttämättä 78,2 milj. euroa. Pitkäaikainen vieras pääoma oli 241,6 milj. euroa vuoden lopussa.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintakertomuksessa ei ole todettu tarkemmalla tasolla, kuinka paljon yhtiön painotettu keskihinta nousi verrattuna vuoteen 2022.
- Tarkastuslautakunta kysyy, onko mahdollista esittää tietoa, kuinka paljon painotettu keskihinta on noussut 2023?

7. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tavoitteet tytäryhtiölle

Vuoden 2023 talousarviossa oli asetettu tytäryhtiölle Hämeen Tekstiilihuolto Oy:lle kaksi tavoitetta, jotka ovat tilikauden tulos on vähintään nolla (0) euroa ja yhtiön hinnaston painotettu keskihinta nousee korkeintaan kolme (3) prosenttia verrattuna vuoteen 2022. Toimintakertomuksessa on todettu kohdassa 3.2.3, että molemmat tavoitteet saavutettiin.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintakertomuksessa ei ole todettu tarkemmalla tasolla, kuinka paljon yhtiön painotettu keskihinta nousi verrattuna vuoteen 2022.
- Tarkastuslautakunta kysyy, onko mahdollista esittää tietoa, kuinka paljon painotettu keskihinta on noussut 2023?

8. Hyvinvointialueen talous ja sen haasteet

Hyvinvointialueen tilikauden tulos oli 45,6 milj. euroa alijäämäinen. Edellisten tilikausien alijäämä oli 0,985 milj. euroa. Hyvinvointialueen peruspääoma on 59,8 milj. euroa. Oma pääoma on 15,2 milj. euroa positiivinen.

Hyvinvointialue sai valtion rahoitusta 861,7 miljoonaa euroa. Tilinpäätöstietojen mukaan muutokseen sisältyvän siirtymätasauksen vuoksi saatu valtionrahoitus oli vuonna 2023 noin 50,7 miljoonaa euroa alle maakunnan tarveperusteisen määrän. Alijäämän syynä on lähtökohtaisesti riittämätön rahoituspohja. Palvelutarpeen kasvua ja kustannuskehitystä ei ole huomioitu riittävästi. Vuoden 2023 valtion rahoitus ei ole riittävästi huomioinut valtakunnallisten palkkaratkaisujen kustannusvaikutuksia, inflaatiotasoa eikä väestön ikääntymisen aiheuttamaa palvelutarpeen kasvua.

Hyvinvointialuelain § 115 mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Ta-

louden tasapainon saavuttaminen ja taseeseen kertyneiden alijäämien kattaminen hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisessa ajassa edellyttää tiukkaa menokuria ja uusia toimintamalleja. Vuoden 2024 talousarvion alijäämä huomioiden hyvinvointialueen tulee kattaa noin 79 milj. euron alijäämä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Vuoden 2022 tilinpäätöksen vähäinen alijäämä 0,5 milj. euroa on aiheuttanut talouden kattamisvelvoitteen täyttymisen jo vuonna 2025. Tarkastuslautakunta toteaa, että Päijät-Hämeen hyvinvointialue joutuu hankalaan asemaan verrattuna muihin hyvinvointialueisiin.

Valtion rahoituksen tarveperusteista tasoa vähentävä siirtymätasaus (taso noin 48,7 vuonna 2024) vaikeuttaa talouden tasapainottamista. Monivuotisen talouden tasapainottamisohjelman laadinta on kuitenkin edellytys hyvinvointialueen lainanottovaltuudelle. Lainanottovaltuuden saaminen on edellytys investointien toteuttamiselle. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyvien 18 milj. euron talouden tasapainottamistoimien toteutuminen on välttämätöntä. Aluehallitus on käsitellyt talouden tasapainottamisohjelmaa vuonna 2023 ja laatinut talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2024–2026. Aluehallitus hyväksyi tasapainottamisohjelman ja sen

laadintaperiaatteet 25.3.2024 § 79. Päijät-Hämeen aluevaltuusto päätti merkitä 22.4.2024 § 9 tiedoksi aluehallituksen hyväksymän talouden tasapainottamisohjelman 2024-2026. Päätöksen perusteluosassa todetaan, että talouden tasapainottamistoimien etenemisestä raportoidaan hyvinvointialueen omista osavuositarkastuksissa (huhtikuun ja elokuun jälkeinen tilanne) sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Raportointi sisältää vaikutukset talouteen, palvelutuotantoon, henkilöstöön sekä asiakkaisiin.

Tasapainotussuunnitelmassa todetaan, että Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ei ole mahdollista kattaa kertyviä alijäämiä lainsäädännön edellyttämässä ajassa vuoden 2025 loppuun mennessä ilman, että se vaarantaisi merkittävästi alueen asuk-

kaiden perustuslain mukaisten lakisääteisten sosiaali-, terveydenhuollon- tai perustuslain mukaisiin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen-palveluiden järjestämisen. Lain hyvinvointialueiden rahoituksesta 9 § mukaan alueella on oikeus saada lisäksi valtiolta lisärahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (lisärahoitus) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen talouden tasapainotusohjelmaan on huomioitu edellä mainituista syistä vuodelle 2025 lisärahoituksen määränä kertaluonteinen lisärahoituksen erä 40 miljoonaa euroa.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että hyvinvointialueen taloutta ja talouden tasapainottamisohjelmaa seurataan aktiivisesti ja siitä raportoidaan aluehallitukselle kuukausittain ja aluevaltuustolle neljännesvuosittain.
- Tarkastuslautakunta on huolissaan rahoituksen riittävydestä ja sen vaikutuksesta palvelujen saatavuuteen sekä jonojen kasvuun.
- Tarkastuslautakunta haluaa painottaa tiedolla johtamisen tärkeyttä tavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan järkevöittämiseksi.
- Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että valtion taloudenohjaus on ollut erittäin vaikeasti ennustettavaa ja vaikeuttanut talousjohtamista.

9. Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut on suurin toimiala määrärahoihin suhteutettuna ja toiseksi suurin toimiala henkilöstölukumäärään suhteutettuna 31.12.2023. Terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimiala tuottaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palveluita.

Kaikissa kunnissa on (vähintään) yksi sotekeskus. Sote-keskukset tuottavat joko laajan tai perustason

palveluja. Eroja on kuvantamispalvelujen, erityistyöntekijöiden sekä apuvälineiden saatavuudessa. Perustason sote-keskukset tukeutuvat näiden osalta laajan palvelun sotekeskuksiin. Sote-keskuspalvelujen tuotantokokonaisuus vaihtelee hyvinvointialueille. Palveluita tuotetaan joko omana palveluina tai ostopalveluna. Asikkalan, Heinolan, Hollolan, ja Padasjoen palvelut tuotetaan omana tuotantona. Harjun Terveys Oy tuottaa Lahden, Hartolan, Iitin ja Kärkölen palvelut. Terveystalo tuottaa Orimattilan palvelut 31.5.2024 saakka ja Sysmän palvelut. Omana palveluna tuotettavissa sote-keskuksissa on ollut käytössä moniammatillinen tiimimalli loppuvuodesta 2021 lähtien.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta kysyy, onko tiimimallin toimivuutta selvitetty henkilökunnan ja asiakkaiden tai vaikuttavuuden näkökulmasta? Jos on selvitetty, mikä on ollut selvityksen lopputulos? Jos ei ole selvitetty, tarkastuslautakunta suosittelee selvityksen tekemistä.

Toimiala myy erikoissairaanhoidon palveluita toisille hyvinvointialueille mm. kardiologian, silmätautien ja akuuttilääketieteen erikoisaloilla. Päijät-Hämeen hyvinvointialue on tehnyt sopimuksen Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kanssa, jonka takia silmätautien

erikoisalan palvelujen myynnissä oli suurin kasvu tilinpäätöstietojen mukaan. Myös Myrskylän ja Pukkilan siirtyminen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle on lisännyt palvelujen myyntiä.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että hyvinvointialue myy palveluita muille hyvinvointialueille ja kysyy, onko palveluiden myynnillä vaikutusta palvelujen saatavuuden heikentymiseen hyvinvointialueen omille asukkaille?

Vuonna 2023 toimialan henkilöstökustannukset jäivät 1,6 miljoonaa euroa talousarvioitua pienemmiksi. Tilinpäätöksessä on kerrottu, että kustannusten alittuminen johtui rekrytointiongelmista. Hoitohenkilöstöä ja tiettyjen erikoisalojen lääkäreitä ei

ole saatu rekrytoitua. Toimialalla tehtiin hoitojonojen purkua, joilla oli vaikutusta maksettaviin erillis-korvauksiin ja loppuvuodesta sopeuttamistoimenpiteistä johtuen lisätöiden määrää vähennettiin merkittävästi.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittaa, että talouden sopeuttamistoimenpiteistä huolimatta palvelujen saatavuuteen ja hoitojonoihin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) seuraa hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon pääsyä. Seurantatietojen 30.4.2023 mukaan hoitoa yli 6 kuukautta odottaneita potilaita oli Päijät-Hämeen hyvinvointialueella 979. Suurimmat suhteelliset määrät olivat kirurgian (910), naistentautien (41) ja hammas-, suu- ja leukasairauksien (13) erikoisaloilla. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on antanut ratkaisun 20.3.2024, jonka mukaan Valvira määrää Päijät-Hämeen hyvinvointialueen järjestämään kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn alueellaan lainmukaiseksi 31.3.2025 mennessä. Lisäksi Valvira on määrännyt Päijät-Hämeen hyvinvointialueen antamaan sille 16.4.2025 mennessä selvityksen siitä, miten hyvinvointialue on järjestänyt kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn lainmukaiseksi. Selvitykseen on liitettävä tietojärjes-

telmästä tulostetut luotettavat ja ajantasaiset seurantatiedot hoitoon pääsystä. Valvira on myös todennut, että Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tulee huolehtia siitä, että hoitoon pääsyn seurantatiedot ovat luotettavia ja yksiselitteisiä.

Terveidenhuoltolain 52 §:n 2 momentin mukaan erikoissairaanhoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut hyvinvointialueen sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratori-otutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut hyvinvointialueen sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, että terveydenhuoltolain 52 §:n 2 momentin mukainen hoidon tarpeen arviointi ei toteudu riittävässä määrin ja edellyttää toimenpiteitä asian kuntoon saattamiseksi pikaisesti.

Rekrytointiongelmien ja kasvaneiden hoitojonon lisäksi näistä johtunut vuokratyövoiman käyttö ovat lisänneet toimialan ostopalvelujen kasvua. Asiakaspalvelujen ostot kasvoivat vuonna 2023 erityisesti sisätauti- ja kirurgian erikoisaloilla. Erityisesti ostot yliopistosairaaloista on kasvanut. Potilaita lähetetään keskittämisesetukseen ja yhteistyöalueella sovittujen käytäntöjen mukaisesti yliopistosairaaloihin.

Operatiivisella tulosalueella polikliiniset kontaktit olivat 15 prosenttia enemmän kuin talousarviossa ja vastaavasti 12 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Myös leikkauksia tehtiin 700 enemmän kuin 2022. Toteutuneet leikkaukset olivat 12 332. DRG-jaksot jäivät kuitenkin talousarviotavoitteesta 8 prosenttia, vaikkakin niitä oli 10 prosenttia enemmän kuin 2022.

Medisiinisellä tulosalueella polikliiniset kontaktit olivat 6 prosenttia enemmän kuin talousarviossa ja vastaavasti 9 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Tilinpäätöksen mukaan toimintaa on tehostettu rekrytointiongelmista huolimatta. Palveluita jouduttiin jossakin määrin tuottamaan tekemällä lisätoimia ja käyttämällä ostopalvelulääkäreitä. Kuvantamisen käyttö pysyi kuitenkin vuoden 2022 tasolla. Toimialalla on ollut tavoitteena kuvantamisen käytön vähentäminen. Myös DRG-jaksokertymä jäivät 8 prosenttia talousarviotavoitteesta, mutta kuitenkin 4 prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna. Kotisairaalan käyttöä on lisätty. Näin saadaan vuodeosastoito vastaamaan käytettävissä olevaa henkilökunnan määrää.

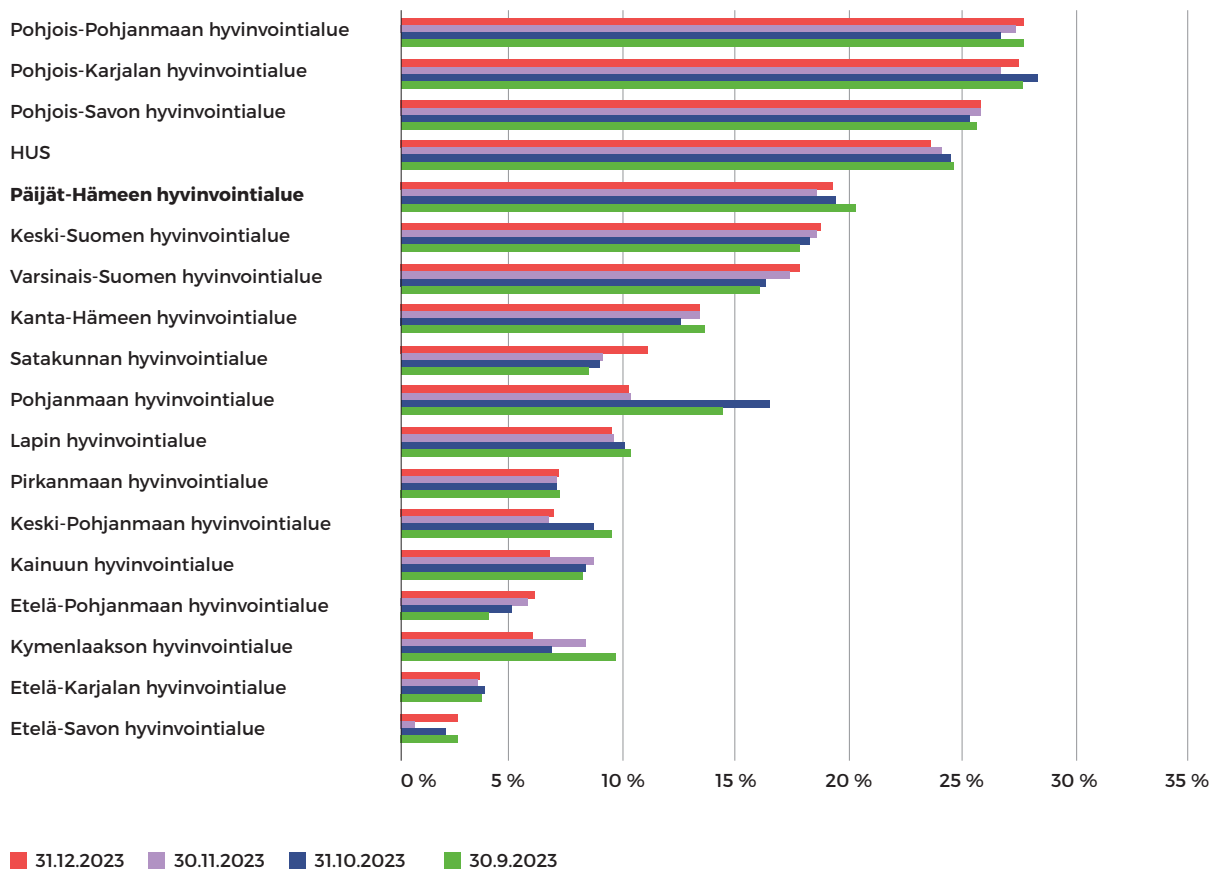
Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä kotisairaalan käytön lisäämistä palvelutuotannossa silloin, kun se hoidon kannalta on mahdollista.

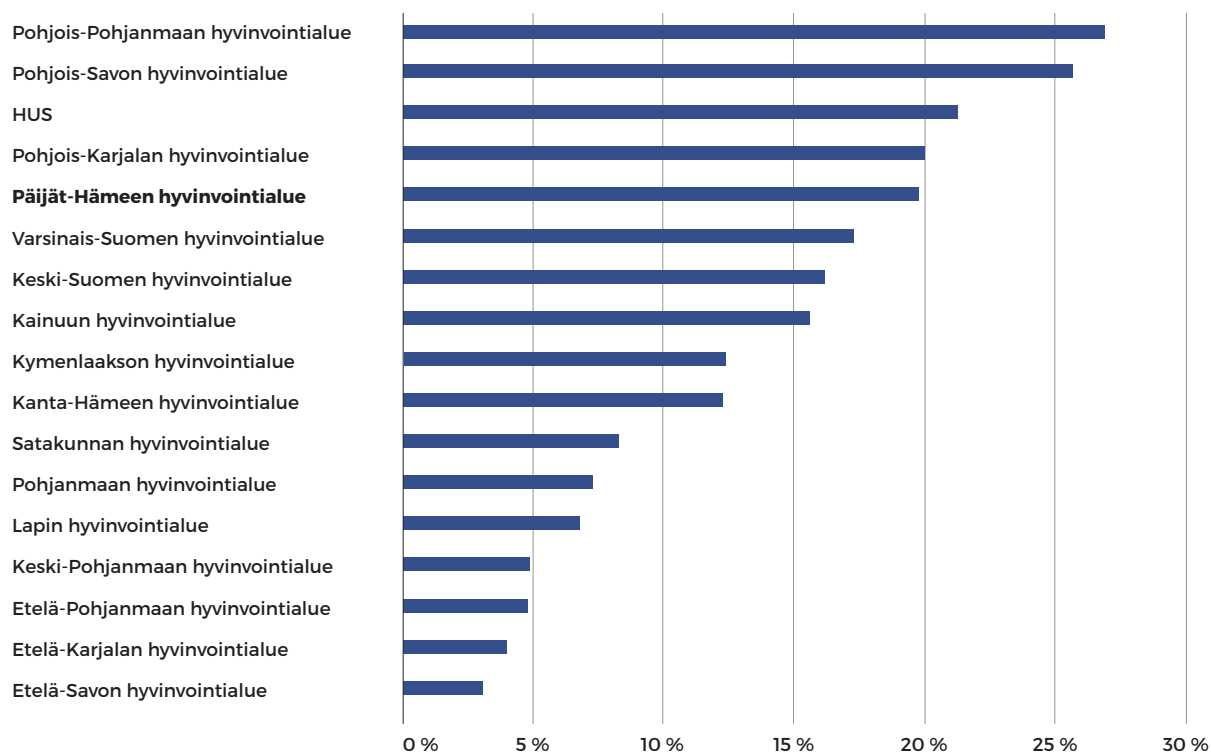
Vuonna 2023 läheteiden määrä kasvoi 7 prosenttia vuoteen 2022 verrattuna. Tilinpäätöstietojen mukaan läheteiden käsittely toteutui hyvin hoitotakuussa, mutta erityisesti kirurgialla ja sisätaudeilla osa potilaista joutui odottamaan liian pitkään. Leikkaushoitojen hoitotakuu ylittyi korona-aikana, mutta parani jonkun verran 2023. Akuutti24-tulosalueen yhteispäivystyksen käyntimäärät jäivät 2 prosenttia talousarviotavoitteesta. Fyysiset käynnit yhteispäivys-

tyksessä ovat vähentyneet noin 40 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Myös kuvantamisen käyttö on vähentynyt ja potilaita ohjataan ja hoidetaan yhä enemmän puhelimitse ja kotikäynnein. Tulosalueella on kannustettu vähentämään tutkimuksia. Ensihoidon tehtävät ovat vähentyneet. Ambulanssilla tuotiin potilaita yhteispäivystykseen 9 prosenttia talousarviossa asetettua tavoitetasoa vähemmän.

Kuvio 3. Yli puoli vuotta kiireetöntä hoitoa odottaneiden osuus hyvinvointialueiden sairaaloihin odottavista (%) 30.9.2023, 31.10.2023, 30.11.2023 ja 31.12.2023. (Lähde: THL)

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että THL:n tilaston mukaan Päijät-Hämeen hyvinvointialue on viidenneksi huonoin (19,8 %) yli 180 vrk hoitoonpääsyä odottaneissa 31.3.2024. Tilanne ei ole parantunut verrattuna 31.12.2023 tilanteeseen.

Kuvio 4. Yli 180 vrk hoitoa odottaneet, % 31.3.2024 (Lähde: THL)

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että terveys- ja sairaanhoitopalveluja kehitetään niin, että potilaiden hoitoon pääsy ja hoidon saanti turvataan säädetyssä ajassa. Tarkastuslautakunta korostaa, että hoitotakuun pidentäminen ei ole ainoa ratkaisu palvelujen saatavuuteen.
- Tarkastuslautakunta tiedustelee syytä yleispäivystykseen tuotujen potilaiden vähenemiseen.
- Tarkastuslautakunta toteaa, että fyysiset käynnit yhteispäivystyksessä ovat vähentyneet merkittävästi vuoteen 2019 verrattuna. Yhtenä syynä on oletettavasti digipalvelujen lisääntynyt käyttö vaihtoehtona fyysiselle vastaanottokäynnille. Tästä huolimatta lähipalvelut tulee olla asukkaiden saatavilla.
- Tarkastuslautakunta näkee edelleen tarpeelliseksi palveluseleiden käyttämisen palvelujen turvaamiseksi joustavasti ja hoitojonojen purkamiseksi. Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka paljon Päijät-Hämeessä on annettu palveluseleitä yksityisille ja minkälaisiin palveluihin palveluseleitä on käytetty erikoissairanhoidossa?

Suun terveydenhuollossa kehitettiin toimintamalleja ja siten 53 prosenttia hoitoon hakeutuneista potilaista sai hammaslääkärin vastaanottoajan 14 vuorokauden sisällä. Vastaanottokäynnit lisääntyivät 3

prosenttia verrattuna edellisvuoteen ja olivat 189 566. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että vain 36 prosenttia alueen asukkaista käytti vuoden aikana suun terveydenhuollon palveluja.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta kysyy, onko mahdollista saada tarkempaa tilastotietoa siitä, miten suun ja terveydenhuollon palveluiden käyttö jakaantuu eri ikäryhmissä?
- Tarkastuslautakunta on huolissaan siitä, saavatko ikäihmiset suun ja terveydenhuollon palveluita riittävästi.

10. Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus on määrärahoissa mitattuna toiseksi suurin toimiala hyvinvointialueella ja suurin toimiala henkilöstölukumäärään suhteutettuna 31.12.2023. Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus toimiala tuottaa asiakasohjausta, kotiin vietäviä palveluita, asumispalveluita, geriatrisia palveluita ja kuntoutuspalveluita.

Vuonna 2023 toimialan toimintatuotot toteutivat talousarviota suurempana, koska asiakasmaksutuotot kasvoivat arvioitua enemmän. Toimintakulut jäivät alle muutostalousarvion 0,4 milj. euroa. Henkilöstökulut alittivat hieman muutetun talousarvion. Myös ikääntyneiden palveluissa ja kuntoutuksessa on ollut rekrytointiongelmia. Toimialalla on jouduttu käyttämään ostopalveluita palveluiden

turvaamiseksi. Tästä johtuen palveluiden ostot ylittivät muutostalousarvion 2,7 milj. euroa. Ostopalvelujen kustannusten kasvuun vaikutti myös merkittävät hinnan korotukset ympärivuorokautisessa palveluasumisessa ja kotihoidon ostopalveluissa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä aluevaltuuston 3.4.2023 hyväksymän palvelujen järjestämissuunnitelman eteenpäin viemistä ja palvelurakenteen edelleen kehittämistä. Vuoden 2023 alusta lähtien kotiin annettavat palvelut jakautuvat tukipalveluihin ja kotihoitoon. Yhteisöllinen asuminen on kirjattu 1.1.2023 muuttuneeseen sosiaalihuoltolakiin. Väestöennusteen mukaan yli 75-vuotiaiden määrä kasvoi alueella 5,3 prosenttia. Ikääntyneiden määrän ennakoidaan kasvavan myös jatkossa. Tämä vaikuttaa palvelutarpeen kasvuun. Yhteisöllistä asumista kehitetään. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota toimialan väestöennusteeseen suhteutettuna 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittareihin ja arvioinut niiden toteutumista kohdassa 4.1.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että säännöllisen kotihoidon kriteereitä arvioidaan uudelleen, jotta mahdollistetaan iäkkäiden kotona asuminen pidempään.
- Tarkastuslautakunta kysyy, miksi säännöllisen kotihoidon kattavuudelle on asetettu enimmäisarvoksi 10 % yli 75-vuotiaista.
- Tarkastuslautakunta esittää, että vaikka pitkällä aikavälillä ikäihmisten palvelujen kehittäminen ja uusien toimintamallien etsiminen on välttämätöntä, hyvinvointialueen täytyy turvata asiakkaan tarpeenmukaiset kotihoidon- ja asumispalvelut.
- Tarkastuslautakunta toteaa, että ympärivuorokautisen palveluasumisen kattavuustavoite, enintään 6 %, on erittäin matala.
- Tarkastuslautakunta on huolissaan ikääntyneiden palvelujen karsimisesta.

11. Tukipalvelut

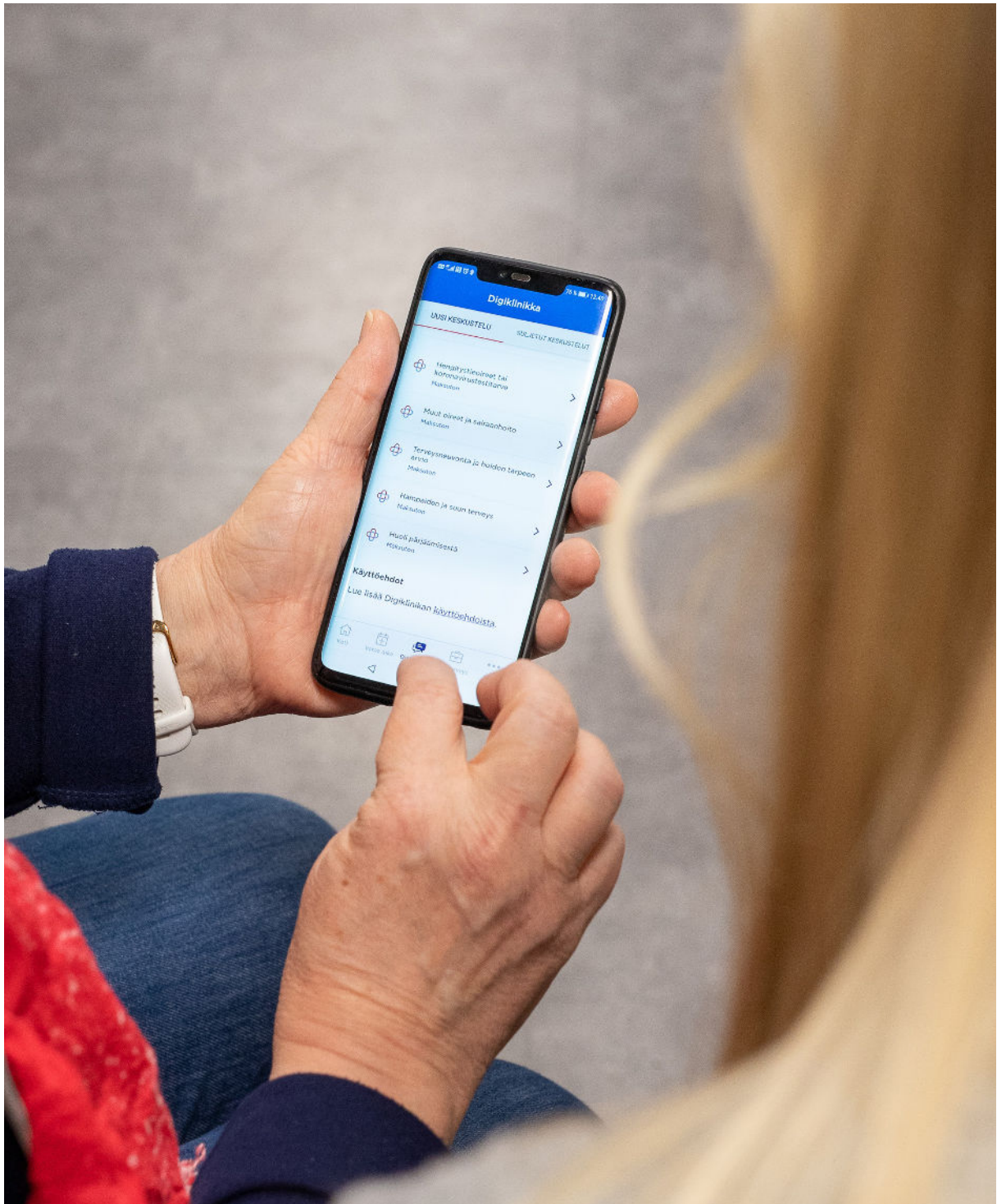
Tukipalvelut toimialan tulosalueita ovat: tukipalveluiden johto, ICT-tietohallinto, henkilöstö, toimitilat ja erillispalvelut. Toimialan toimintakulut olivat 149,3 milj. euroa. Suurimmat kuluerät muodostuvat ostopalveluista, muista toimintakuluista ja henkilöstökuluista. Ostopalvelut 53,3 milj. euroa muodostuvat asiantuntijapalveluista 10,4 milj. euroa, ICT lisensseistä ja käyttömaksuista 10,1 milj. euroa ja muista ICT palveluista 19,7 milj. euroa. Muut toimintakulut 45,2 milj. euroa muodostuvat pääasiassa rakennusten ja huoneistojen vuokrasta 40,2 milj. euroa ja koneiden

ja laitteiden vuokrasta 3,1 milj. euroa. Toimialan henkilöstökulut olivat 42,7 milj. euroa.

Vuonna 2023 tehtiin hyvinvointialueen perustamisesta johtuvia muutoksia, joita olivat mm. henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmien uudistamistoimet, sähköisen tunnistautumisen päivitys ja vanhoiksi jääneiden tietojärjestelmien datan arkistointi. ICT-tekniinen velka oli myötävaikuttava tekijä touko-kesäkuun vaihteessa tapahtuneessa erittäin laajavaikutteisessa tietojärjestelmähäiriössä. Toukokuussa otettiin käyttöön uusi Päijät-Sotedigikanavasovellus. Tietojohdamista on kehitetty luomalla hyvinvointialueen strategiaan linkittyvä mittaristo.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittaa, että tukipalveluita hoidetaan laadukkaasti ja tehokkaasti, jotta hallinnon kustannukset eivät lisäänty.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää myönteisesti huomiota siihen, että ICT-tietohallinnossa on kyetty viemään läpi hyvinvointialueen perustamisesta johtuvat muutokset asianmukaisesti.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että digipalveluissa on huolehdittava tietoturvasta ja sen vuoksi hyvinvointialueella tulee varmistaa riittävät resurssit tietopalvelujen järjestämiseen.

12. Henkilöstö

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen henkilöstö on tärkein voimavara palvelujen tuottamisessa. Henkilöstömäärä oli yhteensä 8 021 henkilöä, joista vakituisia oli 6 596 ja määräaikaista 1 425. Yhtenä strategisena tavoitteena on, että ”alan paras julkinen työpaikka Suomessa tarjotaan Päijät-Hämeessä”. Tarkastus-

lautakunta toteaa, että tavoitteen mittaaminen on haastavaa.

Aluehallitus hyväksyi hyvinvointialueen henkilöstöohjelman 14.11.2022 § 205 ja siihen liittyvän toimeenpanosuunnitelman 17.4.2023 § 100. Aluehallitukselle esitetystä tilannekatsauksessa 19.2.2024 on esitetty useita kehittämiskohteita. Henkilöstöohjelman toimeenpanon päätavoitteena on uuden toiminta- ja johtamiskulttuurin luominen.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että henkilöstöä koskevan kunnianhimoisen strategisen tavoitteen saavuttamiseksi tehdyt toimenpiteet tehdään näkyviksi hyvinvointialueen sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä.
- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kehittämiskohteita viedään aktiivisesti eteenpäin organisaatiossa yhdessä henkilöstön ja luottamusmiesten kanssa.

Tilinpäätöstietojen mukaan vuonna 2023 henkilöstön lähtövaihtuvuusprosentti oli 7,2. Henkilöstökertomuksen mukaan keskeisin syy henkilöstön vaihtuvuuteen oli irtisanoutumiset. Irtisanoutuneelle henkilöstölle tehtyjen lähtökyselyiden perusteella irtisa-

noutumisen syitä ovat tyytymättömyys johtamiseen, uralla etenemismahdollisuuksien puute, tyytymättömyys palkkaan tai palkitsemiseen, muutto toiselle paikkakunnalle tai muut perhesyyt.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että lähtökyselyn vastausprosenttia ei ole todettu henkilöstökertomuksessa. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaikilta irtisanoutuneilta pyritäisiin saamaan vastaukset lähtökyselyyn toiminnan kehittämiseksi.
- Tarkastuslautakunta katsoo, että henkilöstöohjelman toimeenpano edellyttää myös, että henkilöstöltä kerätään palautteita ja tehdään työtyytyväisyyskyselyjä sekä saatuja palautteita hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.

Henkilöstökertomuksen mukaan koulutuspäivien lukumäärä henkilöä kohden oli 2,2 päivää/henkilö vuonna 2023. Suurin osa, noin neljä viidesosaa, koulutuksista on ollut sisäisiä koulutuksia.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstön osaaminen ja urapolkujen luominen ovat avainasemassa henkilöstön pitovoiman edistämiseksi.
- Tarkastuslautakunta toteaa, että uuden johtamiskulttuurin luominen vaatii myös ylimmältä johdolta uusien asioiden omaksumista reilun johtamiskulttuurin muutoksen aikaansaamiseksi.
- Tarkastuslautakunta suosittaa, että myös lähiesihenkilöiden johtamisosaamista vahvistetaan reilun johtamiskulttuurin luomiseksi.
- Tarkastuslautakunta esittää edelleen, että henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi kehitetään uusia toimintamalleja.

13. Yhdyspintatyö

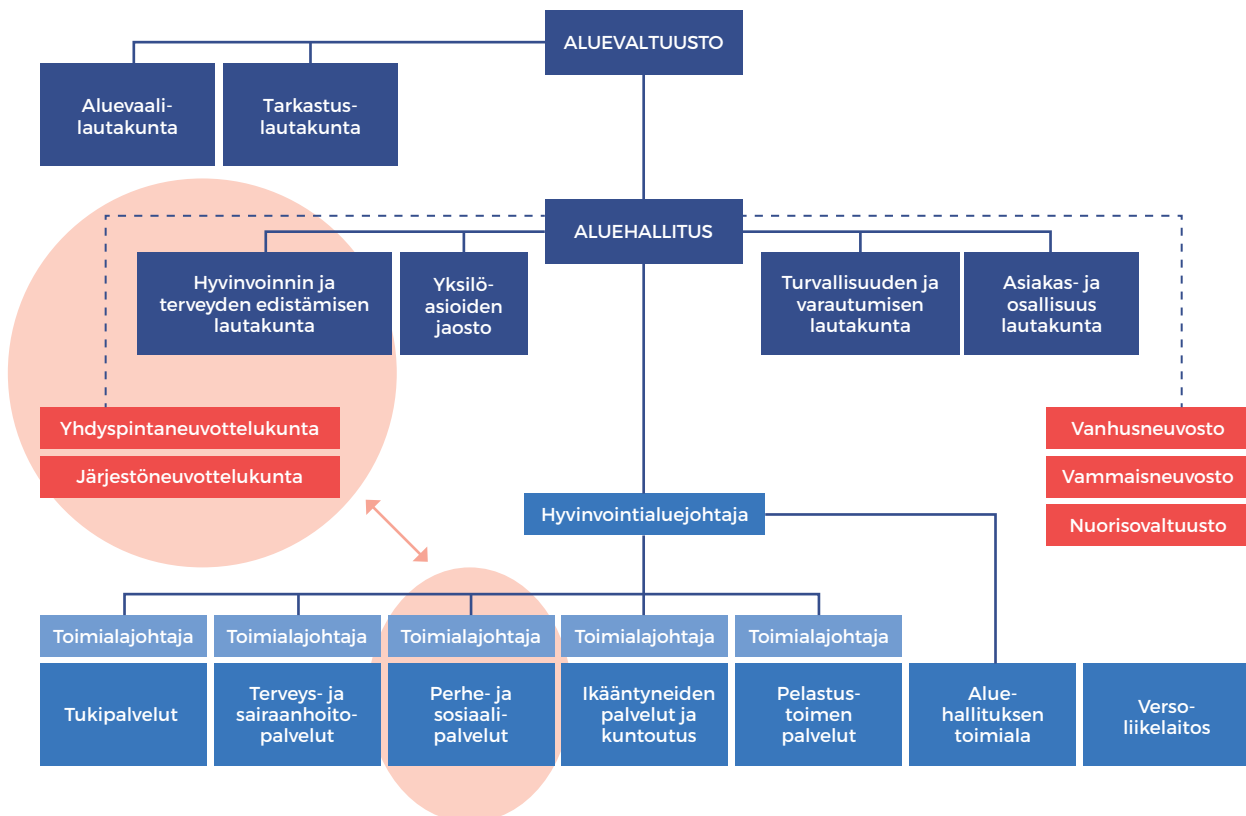
Hyvinvointialuelain § 14 mukaan hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Neuvottelussa voidaan sopia ainakin yhteistyön edellyttämistä yhteistoimintarakenteista, toimintamalleista sekä yhteistyön edellyttämästä tiedonkulusta. Myös laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita yhteistyöhön.

Hyvinvointialueen hallintosäännön 15 § mukaan aluehallitus on asettanut yhdyspintaneuvottelukunnan, jonka tehtävänä on edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyöhön liittyvää yhteistyötä alueella.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen yhdyspintaneuvottelukunnan tehtävänä on mm. edistää kuntien ja muiden toimijoiden sekä hyvinvointialueen välistä yhteistyötä ja edistää kehittämissyhteistyötä kuntien, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kesken.

Vuoden 2023 aikana hyvinvointialueella on tunnistettu yhdyspintoja. Yhdyspintaneuvottelukunnassa on käsitelty seuraavia yhdyspintoja: ikääntyminen, työllisyys, varautuminen ja turvallisuus, asuminen, joukko- ja palveluliikenne, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, kotoutuminen ja osallisuus. Yhdyspinnoilla toimivat alueelliset verkostot on karotitettu ja hyvinvointialueen yhteyshenkilöt yhdyspinnoille on nimetty. Myös sisäisen yhdyspintatyön ja verkostojen tarkastelu on käynnistetty. Yhdyspintatyössä on keskitytty hyvinvointialue-kunta yhdyspintayhteistyöhön. Yhdyspintoja on olemassa myös

Päijät-Hämeen hyvinvointialue / hyte ja yhdyspinnat

esim. järjestökenttään ja valtioon sekä muihin toimijoihin.

Yhdyspintatyötä ohjaa mm. alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, suunnitelma ikääntyneiden toimintakyvyn tukemiseksi, ehkäisevän työn toimintasuunnitelma, maahanmuutto-ohjelma, ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma, liikku-misohjelma, hyvinvointialuestrategia ja palvelustrategia. Yhdyspinnoilla toimivia verkostoja on yhteensä n. 80. Osa verkostoista on vakiintuneita, osa on vasta perustettuja. Verkostojen tehtävänä on tukea ja lisätä avointa vuorovaikutusta, tukea ja ruokkia pitkäjänteistä kehittämistyötä sekä yhteensovittaa kehittämistä, tuoda esiin hyviä käytäntöjä, tunnistaa kehittämisen pullonkauloja yhteisen vuoropuhelun kautta. Hyvinvointialueen strategiassa on todet-

tu, että "hyvinvointialueen näkökulmasta yhteistyön onnistumisen tärkeimpinä kärkinä ovat toimivat yhdyspinnat ja selkeä yhdyspintarakenne, joka selkeyttää hyvinvointialueen ja kuntien tehtäviä sekä vastuiden jakoa. Hyvin toimivat yhdyspinnat edistävät päijät-hämäläisten hyvinvointia ja terveyttä saumattomasti ja kokonaisvaltaisesti myös niillä osa-alueilla, jotka eivät uudistuksen myötä ole suoranaisesti hyvinvointialueen järjestämisvastuulla". Hyvinvointialueella on vuonna 2023 jatkettu yhdyspintatyön kehittämistyötä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa toimivien yhdyspintojen ja selkeän yhdyspintarakenteen saavuttamiseksi.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta toteaa, että hyvinvointialueella yhdyspintatyö on järjestäytynyt ja siinä on päästy hyvin alkuun.
- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhteistyö kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa on toimivaa ja saumatonta.
- Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että yhdyspinnoilla toimivia verkostoja on paljon. Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään yhdyspintarakennetta siten, että verkostojen määrää tiivistetään ja mahdollisesti yhdistetään vastuunjaon selkeyttämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

14. Vaikuttamistoimielimet

Hyvinvointialuelain § 32 mukaan aluehallituksen on asetettava nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi hyvinvointialueen vanhusneuvosto sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto. Vaikuttamistoimielinten jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Lisäksi vaikuttamistoimielimiin voidaan valita muita henkilöitä. Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä.

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun,

valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä lasten ja nuorten, ikääntyneen väestön tai vammaisten henkilöiden ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Vaikuttamistoimielinten toiminta on käynnistetty hyvinvointialueella vuonna 2023. Vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto ovat koontuneet vuonna 2023 6 kertaa. Vaikuttamistoimielimet ovat käsitelleet lausunnot hyvinvointialueen painopisteistä. Vanhusneuvosto on kommentoinut ikääntyneiden palveluiden järjestämissuunnitelmaa ja ikääntyneiden palveluiden myöntämisperusteita. Vammaisneuvosto on käsitellyt Lahden kaupungin vammaisneuvoston selvityspyynnön keskussairaalan pääsisäänkäynnin esteettömyydestä ja antanut lausunnon vammaispalvelujen kehittämissuunnitelmasta sekä ottanut kantaa vakiotaksioikeudesta kuletuspalveluissa. Nuorisovaltuusto on antanut lausunnot aluevaltuustolle koulupsykykari-toiminnasta, lyhytterapiasta ja kouluvalmentajien palkkaamisesta.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vaikuttamistoimielimiltä saatuja palautteita huomioidaan vaikuttamistoimielinten kehittämisessä ja mahdollisuuksien mukaan lisätään vaikuttamismahdollisuuksia.
- Tarkastuslautakunta kysyy, miten vaikuttamistoimielinten esityksiä ja lausuntoja on huomioitu hyvinvointialueen palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä.

15. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hyvinvointialueen toimintakertomuksessa on kuvattu kohdassa selonteko hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämistä. Hyvinvointialuelain 22 § 2 mom. 7. kohdan mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Aluevaltuusto päätti 19.12.2022 § 71 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Perusteluissa on määritelty tehtävät ja vastuut sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa toimielimille, toimialajohtajille ja viranhaltijoille sekä muille esihenkilöille ja henkilöstölle. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi -kohdassa on todettu, että riskienhallinnan sisältö ja prosessi kuvataan tarkemmin aluehallituksen hyväksymässä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koske-

vassa ohjeistuksessa. Hallintosäännön 86 §:n mukaan aluehallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Aluehallituksen tehtävänä on myös hallintosäännön mukaan hyväksyä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että aluehallitus ei ole vielä hyväksynyt sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevia ohjeita ja menettelytapoja vuoden 2023 aikana.

Aluehallitukselle on raportoitu tilikauden aikana osavuositarkastusten yhteydessä sen hetkisen arvioinnin mukaisista riskeistä. Toimintakertomuksessa on arvio hyvinvointialueen merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Merkittävimmiksi riskeiksi on arvioitu henkilöstön riittävyys ja osaminen, riittämätön rahoitus, talouden tasapainottamisen epäonnistuminen, kyberuhka, palvelutarpeen kasvu ja muutos, turvallisuusympäristön muutos, kustannusten nousu ja päätöksentekokyky.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että aluehallitus hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat vuoden 2024 aikana.

Tilinpäätöksen kohdassa 1.8 on todettu, että ”Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymäaikaiseen palkkaharmonisaatioon sisältyy riski entisten omistajien maksuvelvoitteen riittauttamiseen”.

Palkkaharmonisaatiosta aiheutuneet kulut on kirjattu siirtosaamisiin. Laskuja ei ole vielä lähetetty kuntayhtymäaikaisille jäsenkunnille.

Arvioinnin yhteenveto

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että palkkaharmonisaatiosta aiheutuneiden kulujen laskut lähetetään kuntayhtymäaikaisille jäsenkunnille.

16. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomioita vuoden 2022 arviointikertomuksessa toimeenpanon valmiusasteeseen eli ns. tiekartan tehtäviin, jotka olivat keskeneräisiä vielä 31.12.2022. Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota seuraaviin kolmeen kohtaan, joihin aluehallitus antoi vastineensa syksyllä 2022 (16.10.2023 § 261). Tarkastuslautakunta toteaa, että osa saaduista vastineista ei ollut riittäviä. Tarkastuslautakunta on esittänyt arviot suositusten toteutumisesta.

KIINTEISTÖRATKAISUT	
Tarkastuslautakunnan suositus	Tarkastuslautakunta pyytää jälkikäteisarviointia siitä, ovatko vuonna 2022 tehdyt kiinteistöratkaisut olleet toiminnallisesti ja kokonaistaloudellisesti strategisesti tarkoituksenmukaisia pidemmälläkin aikavälillä.
Aluehallituksen vastine	Pelastusasemien, öjyntorjuntavarastojen ja kalustohallinnan hankkiminen hyvinvointialueen omistukseen on ollut taloudellisesti, toiminnallisesti ja palveluverkon hallinnan vuoksi perusteltua. Pelastuslaitoksen varautumisen näkökulmasta hankinta on merkityksellinen. Hyvinvointialueen omat kiinteistöt varmistavat toiminnan ja tilojen käytön hallinnan mahdollisissa poikkeusoloissa ja estävät yllättävät muutokset.
Tarkastuslautakunnan arvio suosituksen toteuttamisesta	Tarkastuslautakunta toteaa, että vastine ei ollut riittävä. Tarkastuslautakunta pyytää saada kokonaisvaltaisen vastauksen kiinteistöratkaisuihin.
VARAUTUMINEN	
Tarkastuslautakunnan suositus	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että pelastuslaitoksen palvelutarpeeseen vastaaminen varmistetaan.
Aluehallituksen vastine	Varautumisen kehittämistä ja yhteensovittamistyötä tehdään edelleen. Suunnitellut varautumisen yhteistyörakenteet on muodostettu hyvinvointialueen sisäisen sekä yhteistyöalueen ja maakunnan varautumistyön yhteensovittamiseksi. Yhteistyöryhmät kokoontuvat ja toimintoja vakiinnutetaan. Varautumiselle on määritelty painopisteitä ja varautumisen kokonaisuutta tarkastellaan toimivammaksi. Hyvinvointialueen varautumisen koordinoitua, kehittämistä ja ohjausta tehdään varautumisen ydinyhdyksessä, joka kokoontuu 2 vk välein. Varautumisen resursseja kehittämisen näkökulmasta tarkastellaan.
Tarkastuslautakunnan arvio suosituksen toteuttamisesta	Tarkastuslautakunta hyväksyy vastineen.
ASIAKASTYYTYVÄISYYS	
Tarkastuslautakunnan suositus	Tarkastuslautakunta suosittelee, että palveluiden asiakastyytyväisyyttä mitataan ja että tulokset huomioidaan palvelujen kehittämisessä.
Aluehallituksen vastine	Asiakastyytyväisyyttä mitataan palveluissa ja tietoa hyödynnetään kehittämisessä. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen valvontatoiminnassa on tehty jatkuvaa asiakaspalaute-tutkimusta vuodesta 2012 lähtien.
Tarkastuslautakunnan arvio suosituksen toteuttamisesta	Tarkastuslautakunta toteaa, että vastine saatiin ainoastaan pelastustoimen toimialalta. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen, että asiakastyytyväisyyttä mitataan kattavasti ja verrataan aiempiin tuloksiin. Tuloksia tulee huomioida palvelujen kehittämisessä.

17. Yhteenveto, johtopäätökset ja muut huomiot

Vuosi 2023 oli hyvinvointialueen kolmas toimintavuosi vaikkakin hyvinvointialueen ensimmäinen varsinainen toiminnan vuosi.

Tarkastuslautakunta haluaa edelleen korostaa, että tulevien vuosien rahoituksen ja henkilöstöresurssien riittävydestä tulee huolehtia.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialueen asukkaat saavat laadukkaat palvelut yhdenvertaisesti ja ne ovat kohtuullisesti saavutettavissa.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 aluevaltuustolle käsiteltäväksi ja esittää, että aluevaltuusto pyytää aluehallitukselta vastineet arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin ja kysymyksiin lokakuun 2024 loppuun mennessä.

Lahdessa 16. toukokuuta 2024

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tarkastuslautakunta

Heimo Riutta
puheenjohtaja

Fuat Wafin
varapuheenjohtaja

Terttu Pohjolainen
jäsen

Jarmo Keskevaari
jäsen

Pasi Karjalainen
jäsen

Mira Vilkmán
jäsen

Sari Kolsi
jäsen

Satu Jaatinen
jäsen

Saija Granlund
jäsen

Tuomas Sorsa
jäsen

Seppo Korhonen
jäsen

Oskari Päätaalo
jäsen

Pirjo Tiira
jäsen

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue